

**НАСТАВНИ ПРОГРАМИ ЗА I ОДДЕЛЕНИЕ
ДЕВЕТТОДИШНО ОСНОВНО ОБРАЗОВАНИЕ
ЗА УЧЕНИЦИТЕ СО ПРЕЧКИ ВО ПСИХИЧКИОТ РАЗВОЈ**

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
Биро за развој на образованието
СКОПЈЕ: 1

Примено:	02.10.2008		
Оп. единица	Еpoj	Грмтор	Вредност
02-	6507		

Карактеристики на децата со пречки во психичкиот развој

Според повеќето истражувања на прапањето кога и дали детето може успешно да одговори на барањата и условите на воспитно-образовниот процес, се истакнува дека тоа зависи од етапата на развој во која детето се наоѓа, односно, зависи од морфофункционалната и психофизиолошката подготвеност на неговиот организам.

Учениците од прво одделение се соочуваат пред се со перманентни обврски и педагошки нагози, намалување на моторната активност за разлика од претходниот период, нови специфични нагози и сл.

Кај многу деца во првите недели и месеци на наставата доаѓа до такви промени во организмот, за кои говориме како за „Училиштен шок“, училиштен стрес“ или „адаптациона болест“ (Wespi, 1964).

Неоспорно е дека колку е организмот на детето подготвен да ги совлада тежкотиите поврзани со поаѓањето во училиште, тоа полесно ќе го поднесе процесот на адаптација. Токму затоа експертите се бават со проблемите на училишната зрелост, утврдувањето на оптималната возраст за почетокот на школското учење и за изнаоѓањето рационални облици, методи и режими на настава и продолжен престој во училиштето, како и навременото откривање на евентуалните неправилности во растот и развојот и општата здравствена состојба кои се тесно повзани со раното вклучување во наставниот процес.

Различни автори, застапници на различни школи различно ја голкуваат незрелоста на децата и ја корелираат со најразлични фактори. Како еден од битните показатели на зрелоста за поаѓање претставува развиеноста на говорот децата од 6-7 години кои имаат логички поврзан говор и формираат зависно сложени реченици. Тесно се поврзани и меѓусебно условени развојот на фината моторичка координација на прстите на раката и дланката во целина, степенот на созревањето на ЦНС и развојот на говорот (Колјацова 1973). Исто така се проучува развојот на детето во рамките на социјалниот контекст.

Волевата регулација на однесувањето е исклучително важна за школскиот период на развојот на детето. Развојот на волевого памтење, внимание, и перцепциите претставува една од значајните компоненти на процесите на формирањето на цели и свесни активности на ученикот.

Вообичаено, развојот на децата со пречки во психичкиот развој ги следи законитостите на развојот карактеристични за севкупната популација. Нивните физиолошки, социјални и емоционални потреби се како и на останатите нивни врстници. Спецификте се јавуваат во темпото на развојот, кој најчесто е забавен. Времетраењето и спецификите на секоја од развојните фази е специфична за секое дете.

Според Светската здравствена организација менталниот хендикеп, согласно стандардизираниите тестови за лица со ментален хендикеп, каде што како критериум се зема ориентациониот коефициент на интелигенцијата, се дели на повеќе категории:

- лесна ментална ретардација (50 до 69);
- умерена ментална ретардација (35 до 49);
- тешка ментална ретардација (20 до 34);
- длабока ментална ретардација под 20.

Кај децата пречки во психичкиот развој се аспектирани степенот на интелигенцијата, квалитетот на перцепцијата, способностите за анализа и синтеза, мислењето, памтењето, вербалните способности, мотивацијата како и моторните и социјалните компетенции.

Според голем број релевантни истражувања заклучено е дека говорот кај децата со пречки во психичкиот развој се јавува во периодот од третата до петтата година од животот (според некои истражувања кај 40% од децата со пречки во психичкиот развој говорот се јавува после третата година од животот).

Говорот често е неразвиен на ниво на функционалното обликување на гласот, на ниво на зборовите и речениците. Основниот глас, ритмот и темпото на говорот се под очекуваното ниво на хронолошката и менталната возраст на редовната популација

Говорот кај децата со пречки во психичкиот развој, според одредени автори се јавува по третата година. Кај нив се забележуваат големи разлики меѓу пасивниот и активниот говор. Усвојувањето на фонетската и лексичко-граматичката структура на мајчиниот јазик исто се одликува со особени специфичности. Тие неспоредливо потешко го сфаќаат соговорникот, прашањата, барањата, објаснувањата и инструкциите на возрастите, за разлика од редовната популација.

Кога се говори за доцнење на говорот во однос на вршниците, не се мисли само на сиромашен говор во квантитативна, гучу и во квалитативна смисла. Тешко ги разликуваат гласовите во говорните целини, а грешно чуениот збор погрешно го изговараат. Иако изолирано коректно изговара одреден глас, кога говори го испушта, го изменува или, пак, го изговара со изменет редослед (на несоодветно место во зборот).

Спороста (забавеноста) на формирањето на говорот е аспектирана од општата психичка неразвиеност на интелигентниот развој. Нивото на развој на фонематскиот слух и моториката на говорните органи е во корелација со развојот на артикулацијата (поремеѓувањата во говорот кај овие деца е многу чест). Гласовите кои неправилно ги изговараат, ги заменуваат и/или ги испуштаат и при пишувањето, а има случаи кога правилно ги изговараат, но прават грешки само при

пишувањето. И кога има чиста артикулација на некој глас детето не го употребува во говорната комуникација – воведувањето на гласовите во зборовите може да трае повеќе години.

Општеувањето на фонематската страна на зборовите се одразува на пишувањето. Во пишувањето, заради неправилен или некоригиран изговор се јавува замена на буквите, нивно испуштање (омисија), незавршени зборови и др. Според некои истражувања констатирано е дека генерално, повеќе проблеми се јавуваат во пишувањето одношто во читањето кај сите ученици, а кај учениците со пречки во психичкиот развој тие тешкотии се многу повеќе изразени. Најголем број грешки при пишувањето се јавуваат на средината на зборот, нешто помалку на крајот, а најмалку грешат на почетокот на зборот.

При вклучувањето на гласот во активниот говор, детето треба самостојно да оствари доволно точна и воопштена фонетичка анализа во рамките на која ќе ги координира движењата на говорните органи. Кога гласот се вклучува во зборот говорната целина звучи поинаку (зависно од неговата положба - иницијална, медијална и финална, дали е во нагласениот или ненагласениот дел од зборот. Дали е во состав со вокали или консонанти и сл. Квалитетот на изговорот/артикулационата изведба е врзана за фината и сложена координација на движењата на говорните органи кои детето треба да ги учи во текот на својот развој. Слабиот развој на фонематскиот слух и слабата моторика на говорните органи вршат меѓусебно влијание и заемно делуваат на овој аспект на говорната активност. Покрај овие фактори врз изразноста на говорот влијаат акцентирањето, расчленувањето и интонацијата на реченицата. Говорот на детето со пречки во психичкиот развој е монотон, интонацијата избилгува со голем број неправилни нагласувања, непотребни паузи и сл. Оваа слика се јавува и се должи на недоволното разбирање на смислата на она за што се зборува.

Нивниот речник е сиромашен, недоволниот лексички фонд не им дозволува адекватно да ги изразат своите мисли, и истовремено му го отежнува разбирањето на искажаното на неговиот соговорник. Во говорните ситуации често употребуваат многу воопштени, нејасни, неопределени и несоодветни зборови (искажите не се прецизни, или воопшто не се соодветни за предметите за кои говорат).

Во сферата на пасивниот говор и покрај тоа што ги знаат зборовите и го разбираат нивното значење не ги употребуваат во својот активен говор, особено кога станува збор за апстрактните поими, што, пак, се должи на нивните ограничени можности за расудување. Тие ретко употребуваат прилози, предлози и сврзници, иако ги разбираат во говорниот контекст на соговорникот. Поста доцна ги совладуваат и ретко ги применуваат граматичките структури во текот на говорната активност. Речениците се најчесто составени од еден збор или, пак, се некомплетни. Таквите реченици се разбирливи само во конкретен контекст (ако се знае темата и општиот контекст на случувањето).

Ситуацискиот говор, кој најчесто има форма на дијалог, кај овие деца се одликува со неразвиеност и примитивизам. Детето ретко иницира дијалог заради намалениот интерес за случувањата во окружувањето. Доколку се наоѓа во ситуација

на дијалог се јавуваат застои и несоодветен тек затоа што детето тешко го разбира значењето на говорот на соговорникот, а уште потешко ги мобилизира стекнатите знаења во конкретната говорна ситуација.

Тешкотиите во ориентацијата во просторот, покрај отежнувањето на комуникацијата со околината, претставува голем проблем при развивањето на способностите за читање, пишување и извршувањето на математичките операции. Пред се преку просторната ориентација, детето може адекватно да ги ораганизира своите активности, а со запознавањето на просторните односи меѓу величините и објектите од окружувањето, на сопствените активности им дава нов квалитет.

Кај детето треба да се формираат претстави за просторните особини на предметите, правците во просторот и односите меѓу предметите. Треба да се поттикнува да прави трансфер на знаењата, заради тоа што тие, и кога имаат претстава за просторно ориентирање, не сакаат вербално да објаснуваат за положбата и/или за односите меѓу предметите.

Кај нив релативно порано и релативно попотполно се формираат претставите за формата на предметите, за разлика од сфаќањето на големината на предметите, како и создавањето на претставите за односите внатре и помеѓу предметите (перстави кои кај нив создаваат одредени тешкотии).

Често грешат при проценката на доживините на предметите (ја доживуваат и ја претставуваат како намалена и/или зголемена нивната реална должина). Корекцијата се врши преку вежби на споредување. После увежбувањето, тие поуспешно ги групираат предметите според нивната големина. Вежбањето на проценката и споредувањето на предметите според тежината, тврдоста, бојата и обликот резултира со многу помали ефекти.

Кај учениците со пречки во психичкиот развој подготвојките за читање и пишување траат многу подолго, за разлика од нивните врстници без проблеми. Пред воопшто да се почне со подготвојките за читање и пишување, кај нив треба да се постигне одреден степен на вербално изразување, визуелна, аудитивна и тактилна дискриминација на фината моторна координација на раката. Кај нив се забележуваат тешкотии при вербалното учење, особено при употребата на вербалните симболи и разбирањето на содржината. Нивниот речник е сиромашен, имаат тешкотии во артикулацијата.

Во периодот на претчитање и претпишување една од основните задачи на наставникот-дефектолог е да се посвети внимание на развојот на правилна артикулација, функционалниот говор и на корекцијата на неправилно изговорените гласови и зборови. Наставникот треба да биде добар говорен модел (демонстрира соодветни говорни техники, создава клима за работа и поттикнува спонтано вербално изразување). Кога е во комуникација со ученик кој има проблеми со говорот, не е препорачливо постојано да го опоменува (особено кога е во окружување на соучениците).

Способноста за читање всушност претставува идентификација и интерпретација на декодираниите знаци. Способноста за идентификација се нарекува и техника на читањето, а може да биде на различно ниво. Нивото на техниката на читањето го определува нивото на декодирање на смислата и на значењето на текстот кој се чита.

Способноста за интеграција се однесува на сфаќањето, разбирањето и вреднувањето на значењето на знаците кои читателот ги идентификувал. Овие две компоненти се меѓусебно условени. Повеќето ученици успешно ја совладуваат идентификацијата или декодирањето на знаците (буквите) и тоа е релативно конечен процес, но сфаќањето и интерпретацијата на прочитаното не се сите во состојба да ги совладаат.

Кога се говори за тешкотиите во читањето, се вели дека тие главно се јавуваат при совладувањето на техниката на читањето, односно идентификацијата – декодирањето на знаците. Тие може да се аспектирани од физиолошки и невролошки фактори, сензорни недостатоци, проблеми во аудитивната и визуелната перцепција, интелигенцијата, застапувањето во развојот на говорот, емоционалните проблеми, социјалните фактори, латералноста, школските варијабли (наставникот и неговата стручност, зрелоста на ученикот за учење на читањето, неадекватниот модел за учење на читањето, стравот од училиштето, наследните компоненти и др.) Дијагнозата на пореметувањето во читањето не е едноставна затоа што често тоа е интеракција на повеќе фактори, а се случува некоја од причините истовремено да биде и последица на тешкотиите во читањето (пр. конфликт во училиштето или страв од читање.).

На процесот на формирањето на поимот за број претходи долгометрајно манипулирање со конкретни дидактички материјали, составување и расклопување на елементите во множествата, развојот на математичкиот речник, разликувањето на предметите и нивното споредување според различни критериуми, развојот на способностите за воочување на релациите, просторот и сл.

Особено внимание треба да се обрне на ограничението (инцидентно) учење. Детето треба да се поттикнува да го насочи вниманието и на споредните содржини со цел да стекне поцелосни сознанија (другите деца тоа самостојно, попатно го создаваат). Ограничението (инцидентно) учење поврзано е, и се должи на сиромашното искуство на детето, а тоа е последица на слабиот интерес за околината и секако, слабиот поттик од околината.

Многу често, проблемите во учењето се јавуваат заради проблемите во памтењето на содржините, краткотрајното внимание, нискиот говорен потенцијал, како и ограничените перцептивни и моторички способности.

Тешкотиите при памтењето доаѓаат до израз во спориот процес на памтење и отсуството на примена на техниките на запамтување. Некои истражувања покажуваат дека и овие ученици можат да бидат успешни доколку се исполнат одредени услови. Секоја нова содржина треба да биде максимално прилагодена на способностите на ученикот, адекватно дозирана (учење со ситни чекори), со примена на соодветни и за ученикот интересни наставни средства. Неопходно е повеќе пати да се повторува на нови примери, со нови наставни средства и дидактички материјал. Дури на добро разбирање и усвоена содржина може да се градат нови педагошки барања. Се препорачува изготвување индивидуализирани наставни ливчиња за повторување, утврдување и увежбување на одредени содржини.

На краткотрајното задржување на вниманието на ученикот и тешкото задржување на вниманието на некоја содржина (флуктуирачко внимание), може да се влијае преку одредени методски постапки (развивање интерес на содржината која вклучува едноставни и одредени задачи -налози, разбирливост на градивото кое му се презентира на ученикот, примена на такъв дидактички материјал кој е интересен, различен и не е оптоварен со непотребни детали.

Подрачјето на перцептивниот развој вклучува низа компоненти како основа за успешно учење. Особено се значајни оние кои се одговорни за аудитивната, визуелната, тактилната и кинестетичката перцепција т.е., интерпретацијата на околината од страна на ученикот на споменатите подрачја. Додека во перципирањето секојпат е присутна сензорната дразба на тоа што ќе перципираме влијае состојбата во која се наоѓаме, претходното искуство кое то поседуваме, па според тоа перципирањето не претставува само пасивно регистрирање на дразбите кои делуваат на нашите осетливи органи. Предуслов е инатактно сензорно функционирање.

Перцепцијата е психичка функција која овозможува „обработка на податоци преку сетилата - тактилното, аудитивното и визуелното. Перципирањето е активен процес со кој, врз основа на потребите, се бараат информации во средината, се издвојуваат и се подредуваат битните елементи кои се во согласност со потребите. Перцепцијата е сложено доживување во кое истовремено се јавуваат создајни, емоционални и мотивациски фактори.

Испитувањата покажуваат дека освен тешкотите на перципирањето во едно осетно подрачје, кај нив може да се јават тешкотии во интеграцијата на информациите од повеќе сензорни подрачја, како и тешкотијата во селективната детекција кои се однесуваат на перцепциите на релевантните карактеристики на дразбата.

При аудитивното перципирање се примаат и разликуваат аудитивните дразби. Исто така, се разбираат звуците или изговорените зборови, способноста за смислени вербални одговори на аудитивните дразби, памтење на аудитивните информации и сл. Во програмирањето на содржините на тоа подрачје треба да се почне со идентификација на звуците (препознавање на звуците произведени на детските музички инструменти).

Особено внимание треба да се обрати на правилното разбирање на поставените прашања од наставникот, правилното разбирање и редоследот на едноставните и сложените упатства - налози (говорни игри, дискриминација, употреба на асоцијации, симболи и сл.

Визуелната перцепција вклучува целно диференцирање на објектите во визуелното подрачје, визуелната координација и редоследот на објектите и симболите со координирани движења на очите, како и дискриминација на обликите и симболите. Способноста детето да ги воочува сличностите и разликите во околината претпоставка е за симболичното диференцирање кое е неопходно во процесот читањето и пишувањето. Понатаму се поставува и потребата да се одговори на налотот за перципирање на објектите кои се на прв план, но и оние во задinata. Диференцирањето на објектите кои имаат некое значење, претпоставува визуелна концепција, внимание и константност на перцепцијата. Составен дел на визуелното

перцепирање е и визуелната меморија која претставува способност за памтење на претходните визуелни искуства. Основните активности во функција на подобрување на визуелната перцепција се однесуваат на пронаоѓањето на објектите, разликунвањето на боите, ориентацијата во микро и макропросторот, описот на активностите на личностите, идентификацијата на предметите, анализата на слики, цртежи и сл. Исто така, програмата може да содржи серија слики како подлога за усовршување на визуелната дискриминација на облиците и големините, како и серија симболи за увежбување на примарната симболичка диференцијација (серија броеви или букви со еден различен елемент, симболи со различна големина, боја, ротација на симболите и сл.)

Тактилната дискриминација е способност за идентификација на предметите преку пипање. Таа служи за разликунвање на квалитетот на одредени материјали, оспособување за воочување на разликите на должината, големината и тежината (преку воочување на разликите кај предметите за секојдневна употреба по тактилен пат).

Координацијата на перцептивните и фините моторички реакции е потребна при совладувањето на вештините за пишување, имитирање на прецизните движења на телото, манипулирање со ситните предмети и изведувањето прецизни активности. Работата би требало да почне со репродуктирање едноставни облици на пишан траг преку зададен пример (вертикални линии, круг и др). Потоа треба да се премине на решавање конкретни задачи кои бараат фина моторна координација. Следната етапа треба да претставува прецртување посложени ликовни модели. Понатаму треба да се реализираат игри за конструирање со градежен материјал, вклопување и составување облици и слагалки.

Голем број базични активности во сферата на грубата моторика придонесуваат во унапредувањето на неврофизиолошката контрола на телото, особено заради фактот што кај овие деца е забележителна слабата координација на движењата, како и нивната слаба физичка развиеност.

Учениците со пречки во психичкиот развој треба да се поучуваат како да се опуштаат и како да го задржат правилното држење на телото во седечка положба, при пишувањето и читањето, но и при изведувањето на другите активности кои се реализираат во седечка положба.

Исто така тие треба да ја совладаат техниката за правилно одење, техниката за правилно држење на телото, одржувањето на рамнотежата и координацијата на движењата на екстремитетите.

Трчањето во разни варијанти значително влијае на психомоторниот развој на учениците. Успешното одвивање на трчањето е условено од мускулната маса, координацијата и издржливоста на учениците.

Учениците треба да ги совладаат вештините на скокање и потскокнување. При скокањето треба да се оспособуваат за совладување одредени препреки и притоа да ги елиминираат и/или да го намалат бројот на падовите, евентуалните повреди и/или тешкотиите од друга природа. Овие техники за многу ученици претставуваат голема тешкотија затоа што тие немаат соодветна координација, ниту пак јасна представа за временскиот редослед на активностите кои треба да ги изведат. Затоа тие

учат по пат на имитација, каде наставникот е во улога на модел кој учениците го имитираат. Реализацијата треба да се одвива преку алпцирање едноставни ритмички вежби последени со пеене.

Вештините за фрлање и фаќање треба да се изведуваат постојано. Треба да се почне со едноставни вежби (игри со топка), и постепено, од едноставните вештини да се тежнее кон совладување на сложени вештини во фрлање кои се применуваат во спортските игри со топка. Активностите кои влијаат на развојот на перцептивните и моторните способности треба перманентно да се реализираат, затоа што се значаен и неопходен предуслов за успешно воведување во почетното читање и пишување, во усвојувањето на поимите за број, елементарните просторни и временски поими (кои пак се основа за успешно совладување на наставните содржини).

Моторичкото учење кај овие ученици е многу поуспешно, за разлика од вербалното.

При планирањето на активностите на часот наставникот треба да им овозможи на учениците пред се, да ја разберат целта на тоа што го прават и како тоа треба да го прават. На тој начин ќе ги мотивира да учат и да научат, а и да уживаат во текот на процесот на учењето и поучувањето.

Учењето нови содржини треба да претставува надградување врз претходното знаење (секојдневните искуства) на учениците. Во таков педагошки дијалог учениците можат да ги покажат сопствените знаења и вештини и активно да партиципираат во текот на часот. Преку педагошкиот дијалог наставникот формира јасна претстава за нивото на усвоеноста на одредени содржини и вештини.

При планирањето наставникот треба да го почитува принципот на функционалното учење, наученото на часот да биде практично применливо во секојдневното живеење. Тоа ќе биде дополнителен мотив за учениците побрзо и поуспешно да учат.

Учениците ќе бидат мотивирани, а интересот за учење ќе биде голем доколку наставната содржина е презентирана во вид на приказна, со стил близок и разбирлив за учениците.

Заради меѓусебната повзаност на темите во рамките на наставниот предмет, или меѓу различните предмети, наставникот треба преку планирањето, но, и во текот на учењето и поучувањето да обезбеди нивно соодветно интегрирање со што ќе се избегне „категоризираното знаење“.

Покрај задолжителните екскурзии, прошетки и посети на одредени институции и установи наставникот, заради постигање одредени специфични цели, може да планира и други видови екскурзии и игри преку кои ќе им овозможи на учениците да ги проверат стекнатите знаења и вештини во секојдневното живеење. Практичната проверка на знаењата и вештините може да ја обезбеди и преку реализирање одредени проекти.

Учењето преку игри ги поттикнува учениците да ги извршуваат налогите многу побрзо и поточно и, притоа, обезбедуваат релаксирана работна клима.

Пред да се започне со усвојувањето на нови наставни содржини треба да се утврдат предзнаењата за пишување, дали познаваат некои букви, каков е нивниот изговор, какво е нивото на развиеноста на говорот и речникот, како ги кристаат речениците во говорот, каква е нивната умешност во користењето на приборот за пишување и пртање.

За вежба на моториката се препорачува да се користат восочни бои со кои слободно се влечат крупни потези (кругови, таласи, змии, спирални линии, искрпени линии). Дури по совладувањето на крупните потези треба да се прејде на движења по линии на големи табли, на под, на земја, на песок и сл. Постепено движењата со крупни потези се намалуваат и се доведуваат на големина на буква. Олабавувањето на мускулатурата на рацете освен преку игрите, се постигнува и преку сликање, бојосување и сл.

Поединечните потези треба постепено да се слеваат во единствена целина. Треба да се обрне внимание и на соодветниот притисок при пишувањето, што го оленува пишувањето (учениците со пречки во психичкиот развој трчевито го стетаат моливот што резултира со јак притисок на хартијата и груб ракопис). Наставникот треба да избегнува да дава налози за пишување букви на цела страница од тетратката. Се препорачува да се напишат 2-3 реда со букви, а потоа да се прејде на пишување куси зборови со веќе изучените букви.

Во воспитно-образовната работа со учениците наставникот треба да планира и да работи на нивно перманентно оспособување за практично изведување на едноставни активности и вештини. Покарај мануелните вештини треба да се делува и во сферата на изразувањето и на нивните социјализациски компетенции. Принципи кои треба да се применуваат во работата со овие деца: постапност и систематичност, трајност на знаењата умеењата и навиките, принципот на индивидуализација и секако, принципот на нагледност.

Согласно дидактичката теорија мора да се почитуваат правилата од поблиското кон подалечното, од едноставното кон полесното, од полесното кон потешкото и од познатото кон непознатото.

Систематичноста во наставата ја изразува структурата и односите во наставниот процес. Принципот на трајност на знаењата, умеењата и навиките е основен индикатор на валидноста на наставната работа. Поефикасно учење ќе се постигне доколку се применува систематично и континуирано повторување, развивање на умеењата и стабилност на навиките.

Принципот на рационализација во дидактиката е еден од најважните. Тоа е процес на перманентно подобрување и усовршување на организирањето на наставата и водењето и следењето на развојот на ученикот. Особено треба да се внимава знаењата, умеењата и навиките што учениците треба да ги стекнат да бидат сообразени со нивните личности и образовни потреби, интерпретацијата на содржините мора да се прилагоди на потребното ниво на нивното мислење, интересите и практичната вредност на содржините за нив (индивидуализиран приод како основен принцип на работа со нив - различно ниво

на тежина). Недоволната и/или несоодветната нагледност директно влијае на квалитетот на наставата и нивото на усвојувањето на содржините. Стимулирањето на мотивацијата за учење е нешто без кое не може да се замисли ефикасното учење. Видејќи секое учење почнува со активно внимание, треба постапно, систематски да се навикнуваат да слушаат, постепено да се зголемуваат интервалите на активното внимание. Целокупната перцепција постапно квалитативно да се подобрува, да се продлабочува вниманието и тоа да добива карактер на селективност (секое учење започнува со селективно внимание).

Вербалните улогства (како нешто да се направи) за учениците со пречки во психичкиот развој не се многу ефикасни. Поефикасна е конкретната помош, покажувањето како тоа да се направи, дополнето со соодветно ниво на говорна комуникација. Говорот треба да биде јасен, разбирлив со прифатлив ритам и динамика.

Промоста на мислењето и скромните вербални способности на децата го обврзуваат наставникот на соодветно прилагоден говор (ниту пребрз, ниту преспор - тешко следат таков говор и слушаат само зборови кои за нив ништо не значат).

Децата со пречки во психичкиот развој реалтивно лесно го запамтуваат она што ги интересира, или она што кај нив преизвикува емоции, а имаат проблеми да запамтат нешто апстрактно или нешто што не ги привлекува.

Нивното внимание брзо поминува од објект на објект, но не на целината, туку на периферните делови, не на содржината, туку на формата. Концентрацијата на вниманието не може да го достигне потребниот квалитет (предметите и појавите подобро се памтат доколку при преципирањето се активираат повеќе рецептори, особено визуелната, за разлика од аудитивната.

Доколку кај детето нема употребливо знаење, или тоа не се става во функција, наставникот треба да открие зошто нема комуникација (педагошки дијалог и употребливи знаења).

Прашањата кои им се поставуваат треба да бидат добро осмислени и формулирани за да им помогнат конкретно да го анализираат предметот, појавата, проблемот, врз основа на тоа да направат синтеза, да го поврзат она што претходно го научиле.

Наставникот треба да добие одговор од секој ученик, а доколку некој ученик не е во состојба самостојно да одговори, преку дополнителни прашања треба да го стимулира да даде соодветен одговор.

Соодветна структура на часот претпоставува јасно поставени цели и соодветна нагледност, која го покренува и го задржува вниманието на учениците.

Наставните средства треба да се вклучуваат постапно, чекор по чекор.

Во првата етапа детето треба да знае да одговори на прашања од типот: Колку има ...? Потоа треба да се оспособува точно да реализира задачи од типот: Дај ми толку гуми колку што има моливи. Дај ми 5 боици.

За полесно совладување на броевите се применуваат познатите домино карти во кои се споредуваат групи различни предмети, објекти или живи суштества кои припаѓаат на иста клас. Ова им овозможува на децата да разберат дека броевите и броењето е поврзано со различни предмети и објекти Со броењето се развива и способноста за развивање на говорот. Се додека не се свлаќа потполно оваа фаза не треба да се бараат исполнување на посложени налози.

Во процесот на броењето, во почетната фаза, важно е детето коректно да ги изброи понудените предмети. Во таа фаза не треба да се очекува детето да може да проценува (на пр., 3 е поголемо од 2). Тоа треба да знае дека 4 предмети, без оглед на формата, големината, бојата, распоредот и местоположбата се секојпат 4.

Разбирањето и претставата за времето и организирањето на сопствените активности во одредени временски рамки е исклучително апстрактно и тешко за овие ученици. Уште поголем проблем претставуваат активностите на другите луѓе кои паралелно се реализираат во определено време. Термините кои се однесуваат на времето тешко можат да ги разберат, освен некои кои континуирано се употребуваат во секојдневниот живот

Учениците треба да читаат и едноставни текстови кои се однесуваат на секојдневните нешта (одредени забрани, упатства важни за нив, важни информации и сл.).

Треба да се избегнува отговарување со фактографски податоци кои се речиси неупотребливи за оваа популација. Учениците треба да се постојано ангажирани, и, истовремено задоволни, а наставникот дискретно треба да ги има сите во фокус, и, секако да се обидува да одговори на сите нивни специфични потреби и афинитети.

